

ИЗВЕСТИЯ

списание на Икономически университет – Варна

<http://journal.ue-varna.bg>

ПЕРСПЕКТИВИ ПРЕД РАЗВИТИЕТО НА ИКОНОМИКАТА НА ОБЩИНА СУВОРОВО

Анна Господинова¹

¹ Катедра Икономика и управление на строителството, Икономически университет – Варна, България. E-mail: annagospodinova@ue-varna.bg

JEL R110, O180

Резюме

Община Суворово може да се определи като необлагодетелствана, поради нейното местоположение, равнище на икономическо развитие, проблеми като обезлюдяване, липса на задържащи и мотивиращи фактори и предпоставки за развитие на нови дейности, което налага по-голяма подкрепа за развитието ѝ. Целта, поставена в тази статия е въз основа на изследване състоянието на отделни сектори на икономиката, да се представи перспективното икономическо развитие на община Суворово. Очертани са секторите с перспективно развитие, както и необходимите мероприятия, които трябва да се предприемат за превръщане територията на общината в активна и атрактивна зона за развитие. Представени са предложения за развитие и подобряване на водещите за общината сектори, а именно – туризмът и селското стопанство.

Ключови думи:

община Суворово,
икономика, територия,
клъстер.

© 2018 Икономически университет – Варна

Цитиране: ГОСПОДИНОВА, А. (2018). Перспективи пред развитието на икономиката на община Суворово. *Известия. Списание на Икономически университет – Варна*. 62 (1). с. 74-87.

Въведение

Основните икономически фактори, средствата за тяхното използване в производството и работната сила имат голямо значение за развитието на икономиката и нейната териториална организация са от значение. Основна част от икономическите фактори и населението са съсредоточени в гр. Суворово – административен и икономически център на общината, в селата Николаевка и Чернево. Това са населените места с водещи функции в производствената сфера и нейната инфраструктура. Сериозен е, обаче, въпросът за целесъобразността от концентрирането на средства за производство в три населени места и липсата им в други. По този начин се нарушава балансираното развитие на общината, както и задоволяването на потребностите на населението. Освен това, се огра-

А. Господинова.

Перспективи пред развитието на икономиката на община Суворово.

ничава възможността за съчетаването на различни видове труд. От тази гледна точка е необходимо да се търсят икономически алтернативи, като във всяко населено място, освен селскостопанския труд, да се създава и развива база за промишлен, търговски, туристически труд.

Необходимо е в общината да се промени секторната структура, като водещи станат функциите на туризма. За целта е възможно в близките няколко години общинската икономика, която в момента има подчертан аграрен характер, да се превърне в туристическо-аграрна или аграрно-туристическа икономика. Необходимо е, обаче, да се поддържа оптимална пропорционалност в развитието на двата водещи сектора, тъй като крайното отклонение в едната или другата посока ще доведе до неблагоприятни последици, както и до възникване на диспропорции в общинската икономика.

Обект на изследване в статията е икономиката на община Суворово, а предмет на изследване – развитието на отделни сектори на икономиката.

Целта, поставена в тази статия, е въз основа на изследване състоянието на отделни сектори на икономиката, да се представи перспективното икономическо развитие на община Суворово.

За да се обоснове прогнозното развитие на общината, е направен анализ на икономическото развитие по отделни сектори – селско и горско стопанство, промишленост, туризъм, търговия и услуги, строителство. При извършването на анализа са използвани данни от Националния статистически институт, Областна дирекция „Земеделие“, община Суворово.

1. Икономическо състояние на община Суворово

Селско и горско стопанство

Земеделският фонд на община Суворово е 166 954 дка или 77,40% от територията на общината (НСИ, 2018). Около 90% от земята е частна собственост.

На територията на общината няма изградени хидромелиоративни съоръжения. За напояване се използват язовирите в с. Левски и с. Николаевка.

За развитието на растениевъдството в община Суворово има добри предпоставки и преди всичко налична обработваема земя.

Незначителна част от семената, фуражите, разсада, приплодите и др. се произвеждат в общината. Освен това, селскостопанската продукция се реализира на пазара на собствената територия, за промишлена преработка, за износ. Необходимо е да се подсилят връзките с външния пазар, както и да се увеличат подразделенията на преработващата промишленост и търговските обекти за продукти на прясна продукция – месо, мляко, яйца, мед.

Ако се търсят връзките между растениевъдството и животновъдството, може да се приеме, че значителна част от тях се осъществяват в границите на общината. Не са достатъчни фуражните цехове, мелниците и т.н., които могат да затворят производствения цикъл в общината и да повишат ефективността на селското стопанство.

Не са достатъчни и производствените звена за преработка на селскостопански продукти от животновъдството. Необходимо е изграждането на кланица, мандри, консервни цехове и др., които да облекчат процеса на задоволяване на населението не само на община Суворово, но и на съседни общини, с хранителни продукти.

Горският фонд на територията на общината е 33 507 дка (НСИ, 2018) и няма стопанско значение за развитието на общината. Горите предоставят възможност за развитие на ловен туризъм. Административно горите се стопанисват от държавно лесничество Суворово, което стопанисва и горския фонд на още две съседни общини – Девня и Вълчи дол.

Въпреки наличието на гори със стопанско предназначение, техният потенциал за развитие на мащабни дърводобивна и дървопреработвателна дейности не може да се оцени като значителен.

Промисленост

Промислеността в община Суворово е слабо застъпена. През последните години промишленото производство намалява и дялът му в местната икономика е много малък. На територията на общината има незначителни количества минерални ресурси. В общината функционират девет кариери за добив на мергели, варовик и пясък. На територията на община Суворово функционират две кариери за пясък – в гр. Суворово и в с. Калиманци. В землищата на гр. Суворово и с. Чернево има седем кариери за мергели и варовик.

Промисления сектор е доминиран от хранително-вкусовата промишленост. На територията на общината са застъпени млекопреработване и производство на млечни продукти. В общината работи една мандра за производство на кисело мляко с марки: „Марио“, „Дон Чепеларе“, „Гларус“, „Киселово“ и прясно мляко „Марио“. Застъпени са още производството на хляб и хлебни изделия (ПК „Ласка“ – гр. Суворово, с основна дейност търговия и хлебопроизводство; ПК „Нов живот“ – с. Чернево, с основна дейност търговия и хлебопроизводство; ПК „Солидарност“ – с. Николаевка, с основна дейност търговия и хлебопроизводство). Хранително-вкусовите предприятия имат възможност да използват суровини от селското стопанство. Построени са и функционират две зърнобази (Зърнобаза гр. Суворово „Агрос-98“ ООД; Зърно база „Сънойл“ – гр. Су-

А. Господинова.

Перспективи пред развитието на икономиката на община Суворово.

ворово), но въпреки това структуроопределящ сектор остава селското стопанство. На територията на общината се преработва дървен материал, произвеждат се изделия от дърво – два цеха за мебели и цех за сауни. Съществува и фирма за дърводобив. Добиват се предимно дърва за огрев.

Потенциалът за развитие на промишлеността е свързан с развитието на селското стопанство при доминиране на хранително-вкусовата промишленост.

Промишлеността има спомагателен характер за развитието на икономиката на общината. На територията на общината не са достатъчни природните и икономическите ресурси за развитие на промишлеността. Целесъобразно е да се стимулира и активира използването на местните суровини и ресурси, като, например, находището на глина в района на гр. Суворово.

Туризм

В община Суворово има благоприятни предпоставки за развитие на екологичен, културен, селски, ловен, риболовен и етнотуризм. Засега, обаче, тези форми не се използват в достатъчна степен, поради недобре развитата техническа инфраструктура, липсата на инвестиционна активност, неосведомеността на населението и недостатъчния брой квалифицирани кадри в сферата на туризма.

На територията на община Суворово могат да бъдат идентифицирани следните ресурси с туристически потенциал:

- природни ресурси: паркове, язовири, живописни места;
- културни забележителности: паметници, къщата-музей на Петър Дънов, исторически обекти, църкви, джамии;
- съвременна и традиционна култура: изкуство, кулинарни произведения, фолклор, занаяти, музика, бит;
- дейности: пешеходен туризм, колоездене, лов, риболов, наблюдение на птици.

В община Суворово са изградени и функционират 6 къщи за гости: 1 в с. Чернево, 3 в с. Баново и 2 в с. Калиманци.

Таблица 1

Показатели, характеризиращи състоянието на туризма в община Суворово¹

Показатели	Мерна единица	2012 г.	2013 г.	2014 г.	2015 г.	2016 г.
Средства за подслон и места за настаняване	брой	2	2	2	5	5
Легла	брой	80	80	80	124	129
Легла-деноночия	брой	24 580	24 860	23 080	29 524	39 294
Стаи	брой	34	34	34	66	56
Реализирани нощувки	брой	8 127	8 422
Пренощували лица	брой	4 776
Приходи от нощувки	левове	239 567	271 167

¹Включват се категоризирани средства за подслон и места за настаняване с над 10 легла, функционирали през съответната година.

„..” – Конфиденциални данни.

Източник: (НСИ, 2014), (НСИ, 2015), (НСИ, 2016), (НСИ, 2017), (НСИ, 2018).

Данните в таблица 1 показват, че и през петте години броят на категоризирани средства за подслон и места за настаняване с над 10 легла е незначителен. През 2016 г. се наблюдава увеличение в броя на леглата, спрямо 2015 г. и 2012 г., съответно с 5 бр. и с 49 бр. Увеличение се отчита и при броя на легла-деноночия с 9770 бр., спрямо 2015 г. и с 14 714 бр., спрямо 2012 г. Приходите от нощувки през 2016 г. също се увеличават, спрямо 2015 г. с 31 600 лв. Това показва, че туризмът започва да засилва своето значение за община Суворово, макар и с не толкова големи темпове.

Търговия и услуги

Секторната структура на икономическата база в община Суворово несъмнено се допълва и представя от търговията и услугите.

Търговски обекти има във всяко селище в общината (с изключение на с. Просечен). По-голяма част от търговските обекти имат универсален характер, предопределен от обслужваните покупатели и териториалното разположение на същите.

Обектите за услуги са общо 15, като 9 от тях са съсредоточени в гр. Суворово, а останалите са в селата Чернево, Дръндар и Изгрев.

А. Господинова.

Перспективи пред развитието на икономиката на община Суворово.

Магазини за хранителни стоки има във всички населени места с изключение на с. Просечен. Най-голям е техният брой в гр. Суворово и в с. Чернево – съответно 12 и 8 броя.

Магазини за нехранителни стоки има в гр. Суворово – 9 бр. и в с. Чернево – 2 бр. В останалите населени места няма изградени и функциониращи магазини за нехранителни стоки.

На територията на община Суворово се предоставят следните услуги (ОПРОС за периода 2014 - 2020 г., 2013):

Домашен социален патронаж – комплекс от социални услуги, предоставяни по домовете, доставка на храна, поддържане на хигиената на жилищните помещения, административни услуги на територията на цялата община.

Център за работа с деца на улицата – превенция на рисковото поведение и оказване на психо-социална подкрепа на територията на гр. Суворово.

Център за социална рехабилитация и интеграция – комплекс от социални услуги, свързани със социална и здравна рехабилитация, образователно и професионално обучение. Подкрепа за реализация на индивидуални програми за социално включване на територията на гр. Суворово.

Клубове на пенсионера – задоволяване на потребностите от организация на свободното време и социални контакти на територията на гр. Суворово, с. Чернево, с. Николаевка, с. Изгрев, с. Калиманци, с. Левски, с. Баново, с. Дръндар.

Личен асистент – осигуряване на грижи в семейна среда за задоволяване на базови и специфични потребности на територията на община Суворово.

Домашен помощник – осигуряване на грижи в семейна среда на самотни стари хора, които, поради различни ограничения от здравословен характер, са изключени от социалния живот. Помощ при организирането на ежедневни битови потребности на територията на цялата община Суворово.

Обект за раздаване на храна – т.нар. „Детска млечна кухня“ функционира като в кухненски блок при ОДЗ „Буратино“ се приготвя храната и се предоставя, чрез „Обект за раздаване на храна“. Функционира на територията на гр. Суворово.

Строителство

На територията на община Суворово се изграждат предимно селскостопански, производствени и жилищни сгради.

Броят на строителните фирми на територията на община Суворово е 5.

През 2016 г., по данни на НСИ, въведените в експлоатация новопостроени жилищни сгради в община Суворово са 3 броя (НСИ, 2018). За сравнение, през 2012 г. са въведени в експлоатация 11 броя сгради (НСИ, 2014).

Строителството на територията на общината не се развива като самостоятелен сектор, въпреки, че функционирането на всички сектори и сфери предполага изграждането и подновяването на тяхната материално-техническа база като сграден фонд, съоръжения, пътища и т.н. Икономически не е ефективно в толкова малка община да се създават и функционират строителни фирми. Целесъобразно е поддържането и изграждането на сградния фонд в общината да се извършва от външни строителни фирми.

2. Възможности за развитие на икономиката на община Суворово ***Селско и горско стопанство***

Перспектива пред развитието на земеделието в община Суворово е преминаването на земеделските производители към органично земеделие. Един от положителните аспекти на органичното земеделие е намаляването на вредните ефекти от прилагането на пестициди и минерални торове, тъй като биологичният начин на управление възстановява естествения баланс на околната среда.

Необходимо е земеделските стопани да се възползват от обучителни програми на Европейския съюз за натрупване на познания в тази сфера. Целесъобразно е и разкриване на паралелка в професионалната гимназия „Св. Георги Победоносец“ за обучаване на млади хора в областта на органичното земеделие. Това е възможност със сериозен социален ефект – намаляване броя на напускащите общината.

В областта на органичното земеделие е подходящо изграждането на ферми за биологично отглеждане на растения и животни, както и модерни агроstopанства, прилагащи иновативни автоматизирани системи при отглеждане на животните и обработката на земята.

За финансиране на земеделските стопани, занимаващи се с биологично земеделие, може да се използват възможностите на Програмата за развитие на селските райони за периода 2014 - 2020 г.

По отношение на биологичното земеделие е необходимо:

Земеделските стопани да увеличат площите, върху които да се прилага методът на биологично производство.

Общината да стимулира развитието на смесени стопанства.

Производството на традиционните за общината култури да става по биологичен начин.

Участието на производителите в различни проекти, с цел получаване на средства за производство на биологични продукти.

Биологичните продукти да станат част от туристическия пакет на туристическите комплекси в общината.

Участието на производителите в обучителни и разяснителни семинари относно биологичното земеделие.

Една от възможностите за развитие на аграрния сектор в община Суворово е развитието на клъстери, особено що се отнася до зеленчукопроизводството и лозарството, които през последните години не се развиват особено добре. Наличните в общината благоприятни климатични и природни дадености, както и производственият опит на населението от миналото, са стимулиращи предпоставки за тази цел. Липсват и замърсители на околната среда. През последните години не са се извършвали значителни инвестиции в тези два подотрасъла. Зеленчукопроизводството и лозарството са свързани с големи инвестиции и е трудно за малките производители да правят инвестиции за постигането на по-ниска себестойност на продукцията.

От гледна точка на успешната реализация на селскостопанската продукция (растителна и животинска) е целесъобразно създаването на борси (тържища) за земеделска продукция. По този начин малките земеделски производители ще могат директно да предлагат своята продукция на потребителите и да договарят по-високи изкупни цени. За създаването на такива борси могат да се използват някои от нефункциониращите селскостопански дворове на бившите ТКЗС и ДЗС. За финансиране на подобни инициативи следва да се използват възможностите на европейските програми и проекти.

Горското стопанство няма и няма да има съществена роля в икономическото развитие на община Суворово. В горското стопанство ще се осъществява дърводобив, залесителни дейности, събиране на диворастващи плодове и др.

Промисленост

Основните направления, в които може да се осъществява промишлено производство, са:

- изграждане на предприятие за производство на свинско месо;
- изграждане на предприятие за производство на мляко и млечни продукти;
- изграждане на предприятие за производство на деликатесни колбаси на базата на местните суровини;
- организиране преработката на зеленчуци местно производство.

Що се отнася до производството на мляко, то трябва да бъде ориентирано към задоволяване потребностите от мляко на туризма и общественото хранене, както и за износ към съседни общини.

В границите на община Суворово икономиката може да се обогати с промишлени дейности, които не само да осигурят използването на ресурсите, но и да са рентабилни. Каквато и промишленост да се развива в общината, за нея са необходими финансови средства и инвестиции. Целесъобразно е община Суворово да се интегрира за промишлени производства с предприятия от Девня, Варна и други общини в областта и страната. Едновременно с това е икономически оправдано, със собствени сили, общината да организира производства, независещи организационно и управленски, от предприятия извън общината. Общината трябва да организира производства, които са типично нейни.

В Суворово липсват предпоставки за развитието на тежката промишленост. Не е възможно и целесъобразно в общината да се изградят производствени предприятия от тежката промишленост, тъй като в близост има силни конкуренти – Варна, Девня, Провадия.

На основата на интеграция с фирми от Девня, Варна и Провадия, в община Суворово могат да се изградят предприятия, цехове за продукция от машиностроенето и хранителната промишленост.

От всички възможности за развитието на промишленост в общината най-реална е тази за леката промишленост. В това отношение има опит и ресурси за хранително-вкусовата промишленост, текстилната промишленост, шивашката промишленост и др. Селското стопанство произвежда растениевъдни и животновъдни продукти като суровина, която основно се изнася за преработка в други общини. С това община Суворово губи – веднъж икономически, втори път, че не използва отпадъците от преработката на зеленчуци, плодове, месо, мляко и трето – допълнителна заетост на населението. Поради това производството на концентрирани и специални фуражи трябва да става в общината или чрез интеграция със съседни общини. Липсва информация за функционирането на консервни цехове, цехове за преработка на кожи и други продукти от животните.

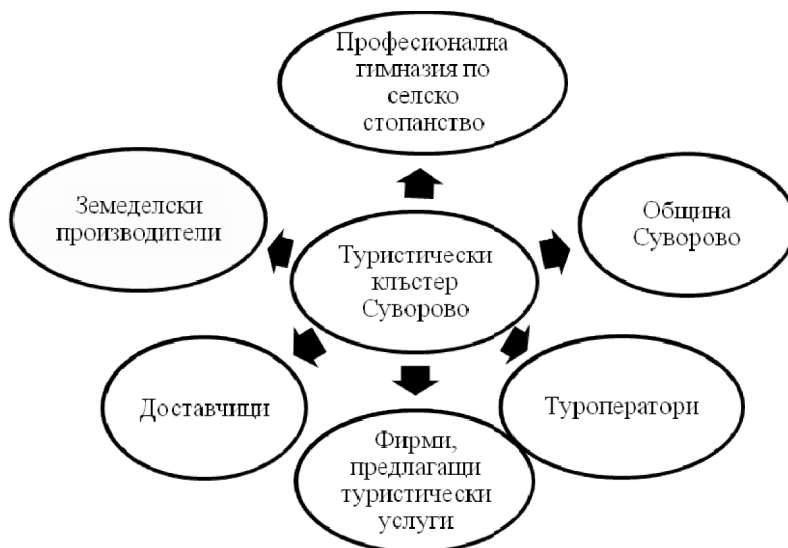
На територията на община Суворово, в местност „Бозлука”, се предвижда да се обособи индустриална зона „Варна Запад”. Зоната е предвидена като производствена, което позволява на нейната територия да се настанят леки и преработващи производства, логистични и търговски бази (закрити складови помещения за съхранение на общи промишлени стоки и насипни товари – зърнени храни, торове.) Индустриалната зона ще бъде изградена изцяло върху земи от Държавен поземлен фонд.

Туризм

Необходимо е за в бъдеще община Суворово да се включва по-активно в развитието на туристическия бизнес, което може да стане и чрез прилагането на различни форми на публично-частно партньорство между общината и частните инвеститори. Участието на общината може да се изразява в предоставянето на поземлени имоти за изграждане на туристически комплекси, модернизиране и усъвършенстване на техническата и социалната инфраструктура.

Историческото и културното наследство на община Суворово трябва да се използват за разнообразяване на предлаганите туристически продукти, за развитие на културен и познавателен туризъм, като за целта е необходимо включването на забележителностите в програмите на туроператорите.

Развитието на туризма в община Суворово може да се осъществи и чрез прилагането на кълстерния подход. Основните предпоставки за създаване на кълстер са природните дадености на общината (благоприятен климат и релеф, наличие на гори за развитие на ловен туризъм, наличие на условия за риболовен туризъм), чиста околна среда, икономически и културни дадености (исторически и културни забележителности, многообразие от традиции и обичаи, изградени транспортни връзки с областния център – Варна, изградена материално-техническа база за отдих и туризъм).

Фиг. 1. Туристически кълстер Суворово

Инициатор за създаване на туристическия клъстер могат да бъдат, както община Суворово, така и фирмите, които вече се занимават с предлагане на туристически продукти и услуги на територията на общината, с оглед на това че вече притежават необходимия опит и познания за развитие на туристически бизнес.

В обхвата на клъстера следва да се включат:

- Фирми, предлагащи туристически продукти и услуги, като: нощувки (хотели, ваканционни комплекси, къщи за гости и др.), хранене (ресторанти, кафенета, барове и др.), ловен и риболовен туризъм.

- Туроператори, които да включват в своите програми посещения на туристическите обекти на територията на община Суворово, както и да осигуряват туристи.

- Община Суворово, чиято роля се свързва с осигуряването и поддържането на социалната и техническата инфраструктура.

- Професионална гимназия по селско стопанство – гр. Суворово, за подготовка и осигуряване на кадри за туризма.

- Земеделски производители, за осигуряване на туристическия сектор с пресни растителни и животински продукти местно производство.

- Доставчици на хранителни и нехранителни стоки за туристическия бизнес. Очакваните резултати от прилагането на клъстерния подход са свързани с увеличаване броя на посетителите, нарастване на приходите от туризъм, подобряване качеството на туристическия продукт, развитие на туристическия и на аграрния сектор, в балансирано взаимодействие.

Бъдещото развитие на туристическия сектор в община Суворово изисква изграждането на информационна система за туристическите ресурси, продукти и услуги, които съществуват на територията на общината. Изграждането на подобна система би могло да се организира в специално създаден Информационен център на територията на общината, чиито функции са информирание на потенциалните туристи, както и в предоставяне на услуги по резервации на туристическите обекти.

Развитието на туристическия сектор зависи от информираността на туристите за туристическите продукти и услуги на общината. Малкият бизнес няма потенциал или ресурси да осъществява самостоятелно тази дейност, поради което е целесъобразно да се търсят услугите на туроператорски фирми.

За осигуряването на кадри в областта на туризма е целесъобразно в професионалната гимназия в Суворово да се разкрие паралелка за подготовка на кадри за туризма.

В перспектива, постепенно се предвижда на територията на община Суворово туризмът да прерасне в туристическа индустрия с развитие на производни и вторични дейности като продажба на сувенири, производство на пресни плодове и зеленчуци, животинска продукция, услуги за поддържане на материална база в туристическите комплекси и др.

Търговия и услуги

Перспективното развитие на търговията, услугите и общественото хранене зависи от броя на населението, както и от търсенето и предлагането, поради което не може да се предвиди, както по количество, така и по вид и по териториално разположение.

Строителство

От гледна точка на перспективните потребности в община Суворово е важно да се прецени в какво направление трябва да бъдат инвестициите – за изграждане на нова материална база или за модернизация и реконструкция на съществуващите сгради. Необходим е вторият вариант на модернизация и реконструкция на съществуващите сгради. Докато не се изчерпят възможностите на съществуващата база, не трябва да се преминава към ново строителство, като се има предвид икономическата мощ на общината, а така също и броят на населението в отделните населени места.

Новото строителство трябва да е насочено преди всичко към изграждане на обекти на туризма.

Заключение

В обобщение относно перспективите пред развитието на общинската икономика може да се каже, че предвижданите и предлаганите промени в секторната структура на общинската икономика поставят съответстващи задачи в устройството на територията. Между тях приоритетни са няколко направления:

1. Спазване на принципа между сегашната организация при устройството на общинската територия и бъдещите подобрения и усъвършенствания, адекватни на тези промени.
2. Задоволяването на потребностите на двата основни сектора – аграрен и туристически, налага осигуряването им с транспортна и инженерна инфраструктура.
3. Приоритетното развитие на аграрния сектор в община Суворово се свързва със създаването на клъстери.

Ползата от създаването на клъстери на земеделските производители ще се изразява в повишаване квалификацията на работната ръка, въвеждане на инова-

ции, които да доведат до по-ниска себестойност, увеличаване на инвестициите. Успешният клъстер следва да обединява земеделските стопанства от община Суворово с големи производители от Североизточна България, университети, вносителите на селскостопанска техника, доставчици и производители на химични торове и химикали, консултантски фирми, логистичен център и др.

4. Извеждането на туризма като приоритетен сектор предполага изграждането и поддържането на необходимата му инфраструктура.

Развитието на туристическия сектор се свързва още и с:

- повишаване квалификацията на местното население;
- стимулиране на предприемаческата инициатива;
- участие в различни програми и проекти за финансиране в сферата на туризма;
- провеждане на разяснителни семинари относно потенциала за развитие на отделните видове туризъм, характерни за община Суворово;
- публично-частно партньорство;
- създаване на туристически клъстер Суворово.

Литература

1. Агов, А. и др. (2008) *Иновациите: европейски, национални и регионални политики*. София: Фондация „Приложни изследвания и комуникации“.
2. Анализ на европейския опит в областта на алтернативния туризъм. Представяне на добри практики в алтернативния туризъм. [Online]. Достъпен: http://eurorazvitie.org/wp-content/uploads/2015/04/krushari_best_practices.pdf [01/03/2018].
3. Божинова, М., Христова, В. и Иванова, П. (2011), Теоретични и практически аспекти на приложимостта на клъстерния модел в туризма. *Диалог*. [Online]. с.99-114. Достъпен: <http://dlib.uni-svishtov.bg/handle/10610/2331>. [30/01/2018].
4. Закон за административно териториалното устройство на Република България, (Обн. ДВ. бр.63/1995 г., ... ,посл. изм. ДВ. бр.58/2017 г.).
5. Калинков, К. (1996) Стратегическо управление на териториалните общности // Стратегическо управление на строителството: *Сборник с доклади от научна конференция*, Варна, Унив. изд. ИУ, с. 33-37.
6. Калинков, К. (1997) Фактори и условия за локализацията на икономическите обекти в териториалните общности // *Ресурсите на строителната фирма: Сборник с доклади от научна конференция*, Варна: ИУ, с. 29-34.
7. Министерство на образованието, младежта и науката (2013) Клъстерни практики в България. *Наука и бизнес*, [Online]. с.8. Достъпен:http://s2b.mon.bg/i/buletins/BULLETIN_BROJ_8_Final.pdf[10/03/2018].

А. Господинова.

Перспективи пред развитието на икономиката на община Суворово.

8. Монеv, П. (2011) Сельские районы в Болгарии – приоритеты и политика местной власти. // *Актуальные проблемы управления экономикой региона : Материалы VIII Всероссийской науч.-практ. конф.*, Санкт-Петербург : СПбГИЭУ, с. 62 – 65
9. Национален статистически институт (2014), *Районите, областите и общините в Република България 2012*, София: НСИ.
10. Национален статистически институт (2015), *Районите, областите и общините в Република България 2013*, София: НСИ.
11. Национален статистически институт (2016), *Районите, областите и общините в Република България 2014*, София: НСИ.
12. Национален статистически институт (2017), *Районите, областите и общините в Република България 2015*, София: НСИ.
13. Национален статистически институт (2018), *Районите, областите и общините в Република България 2016*, София: НСИ.
14. Областна стратегия за развитие на област Варна за периода 2014-2020 г, приета с Протокол № 1 на Областния съвет за развитие от 20.06.2013 г.
15. Общински план за развитие на община Суворово за периода 2014-2020 г., одобрен с решение № 13-131 от 16.09.2013 г. на ОС гр. Суворово.
16. Развитието на българското земеделие и хранително-преработвателен сектор в рамките на ОСП –икономически и социални аспекти. [Online]. Достъпен: <http://www.fnsz.org/pdf/news/20130930/anbz.pdf> [01/03/2018].
17. Регионален план за развитие на Североизточен район за периода 2014 – 2020 г., приет с Решение № 460 на Министерския съвет от 01.08.2013 г.
18. Шишманова, М. (2013) Локални модели на централните райони. *Ново знание*, 3 (1), с. 97-105.
19. <http://www.suvorovo.bg/bg> – Община Суворово.
20. <http://www.mzh.government.bg> – Министерство на земеделието и храните.

PROSPECTS FOR ECONOMIC DEVELOPMENT OF SUVOROVO MUNICIPALITY

Anna Gospodinova

Abstract

Suvorovo Municipality can be described as a disadvantaged area with its level of economic development, problems of depopulation, holdback and motivation factors and preconditions for development of new business activities. All this makes necessary to encourage greater support to the development of the municipality. The aim, set in the following paper, is to present the perspective economic development of the Municipality of Suvorovo, based on a study of different economic sectors states. The sectors of prospective development are outlined as well as the events and actions which are necessary to turn the municipal area into an active and attractive development zone. Proposals for development and improvement of the leading municipal sectors are set out in the article, namely: tourism and agriculture.

Keywords: Suvorovo Municipality, Economy, Area, Cluster.